

Vernieuwende vrijloopstal helpt kringlopen sluiten

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaar	**Marco Vlaming**
plaats	**De Waal (Texel)**
veestapel	**85 melkkoeien en 75 stuks jongvee**
productie	**6500 4,50 3,60 (rollend jaargemiddelde)**
oppervlakte	**110 ha grasland (waarvan 40 ha natuur)**
neventak	**0,5 hectare bollen (gele krokussen)**
bedrijfsvoering	**biologisch**

De Texelse melkveehouder Marco Vlaming houdt wel van een uitdaging. Hij verplaatste zijn bedrijf, schakelde om naar een biologische bedrijfsvoering én nam een experimentele stal in gebruik. Beton en ijzer belemmeren de koeien niet meer in hun gedrag, wijzigingen in wetgeving belemmeren de ondernemer inmiddels wel.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Rotganzen. De Texelse melkveehouder Marco Vlaming heeft het vaak gedacht als hij lijdzaam moest toezien hoe de eerste snede gras voor zijn voeten werd weggevreten door de vogels die in de winter het gematigde weer in het Waddengebied verkiezen boven de Siberische toendra's.

Rondom het bedrijf waarop Marco (46) samen met zijn vader Kees (79) tot voor kort boerde, lag, als een hoefijzer, natuurgebied De Bol. In dit gebied overwintert een belangrijk deel van de Europese populatie rotganzen. De dieren hielden zich natuurlijk niet aan de grenzen van het natuurgebied en lieten

De koeien beschikken over één grote, vrije ligruimte

zich het malse gras van de veehouders goed smaken. ‘Op het laatst hadden we wel 20.000 euro schade per jaar. We werden weliswaar schadeloos gesteld, maar hadden wel altijd te maken met onzekerheid over de hoogte en de uitbetaling van een vergoeding’, vertelt Vlaming.
Ook voor de terreinbeheerder was dit geen wenselijke situatie. ‘Natuurmonumenten wilde onze grond graag toevoegen aan het natuurgebied en wij wilden wel naar een andere locatie’, legt de veehouder uit. Verschillende pogingen om het eens te worden over een bedrijfsverplaatsing strandden, tot het in 2012 uiteindelijk wel tot een goed gesprek en een constructieve samenwerking kwam.

Biologisch voor stabieler inkomen

Zes jaar later staat Vlaming voor heel nieuwe uitdagingen. Het bedrijf in Oosterend is afgebroken en de landbouwgrond daar wordt omgevormd tot natuur. In De Waal, vijf kilometer verderop, vond de ondernemer de mogelijkheid om een nieuwe start te maken. Van ganzen heeft hij hier geen last. De huiskavel van 40 hectare is bovendien groot genoeg om de koeien volop te weiden en er is voldoende ruimte om verder te ontwikkelen.
De verplaatsing bood Vlaming ook de kans om het bedrijf – deels met natuurgrond van Natuurmonumenten – te extensiveren en als tweede veehouder op het eiland om te schakelen naar een biologische bedrijfsvoering.
De wens om biologisch te gaan boeren leefde bij hem al langer en dit hielp hem ook in de gesprekken met Natuurmonumenten. ‘De biologische markt is veel stabieler dan de gangbare markt. Dat zorgt voor minder fluctuaties in de melkprijs en meer zekerheid over mijn inkomen’, motiveert de veehouder de overstap. ‘Het voelt goed om te produceren voor een vragende markt’, zo geeft hij aan.

Vlaming kocht zijn huidige boerderij van een collega op leeftijd die al tien jaar geen koeien meer molk. Achter de oude gebouwen staat nu een nieuwe stal met ruimte voor 140 melkkoeien. In de bestaande ligboxenstal is het jongvee gehuisvest.

Minder beton, meer ruimte

Aan de buitenkant oogt het fraai vormgegeven gebouw als een gewone ligboxenstal. Eenmaal binnen blijkt er echter maar weinig gewoon aan de inrichting. De koeien lopen en liggen in één vrije ruimte op een kunststof mat. Tussen de koeien door rolt een robot die als een soort stofzuiger de mest verzamelt.
De stal van Marco Vlaming is de allereerste volledige stal in de praktijk die is uitgerust met de innovatieve ‘High welfare floor’ en een zogenaamde ‘pick up collector’ van JOZ.
‘Jaren geleden had ik al eens iets gelezen over de ontwikkeling van dit nieuwe type vloer’, vertelt Vlaming. ‘Het idee sprak me direct aan. Ik wilde, vanwege de belasting op de klauwen, graag af van het houden van koeien op beton’, legt hij uit.
De veehouder merkt hierbij op dat de huisvesting op het oude bedrijf verre van optimaal was. ‘Mijn vader was ook een pionier’, vertelt Vlaming junior wanneer senior, die nog dagelijks de helpende hand toesteekt, aanschuift voor de koffie.
‘Hij bouwde in 1970 een van de eerste ligboxenstallen. Hoewel we deze wel een aantal keren hadden gerenoveerd, was aan de buitenmaten nooit iets veranderd. De maatvoering was nog gebaseerd op Fries-Hollandse koeien’, legt de veehouder uit.
‘Natuurlijk had ik in de nieuwe stal kunnen kiezen voor meer ruimte en betonvloeren met rubber’, erkent Vlaming. ‘Maar dan moest ik de koeien nog steeds houden in ligboxen. Hoe ruim en comfortabel je die ook maakt, het dwingend ijzer-

Een robot schraapt de mest van de vloer en brengt deze naar een afstort

Ook achter het voerhek worden urine en vaste mest gescheiden

werk blijft de koeien belemmeren in hun natuurlijke gedrag', vindt hij.

Mestscheiding biedt mogelijkheden

Negen maanden lopen de koeien nu in de nieuwe stal. De bedrijfsverplaatsing, de gewenning aan een ander huisvestingssysteem en de omschakeling naar een biologische bedrijfsvoering vroegen veel van de dieren. Dit leidde tot een dip in de melkproductie. 'Maar we hebben de opgaande lijn weer te pakken. Elke week komt er meer melk in de tank en de klauwgezondheid is duidelijk verbeterd', geeft Vlaming aan.
Opvallend noemt de veehouder vooral de verandering in het gedrag van zijn dieren. 'Ik verbaas me nog iedere dag', vertelt hij. 'De koeien gedragen zich binnen in de stal alsof ze buiten in de wei lopen. Ze laten de tochtigheid bijvoorbeeld heel duidelijk zien', merkt Vlaming. Hij gaat ervan uit dat deze sterk verbeterde leefomstandigheden voor zijn dieren zich vertalen in lagere kosten door een betere diergezondheid en een langere levensduur.
De wens om het welzijn van zijn koeien te verbeteren was voor Vlaming weliswaar de eerste aanleiding om zich in de 'High welfare floor' te verdiepen. Gaandeweg ontdekte hij echter ook de mogelijkheden die het vloersysteem biedt voor het sluiten van kringlopen in de biologische bedrijfsvoering, onder andere via de productie van verschillende soorten mest. De kunststof mat waarop de koeien liggen en lopen, laat de urine door. Deze wordt via een drainagesysteem en een stelsel van buizen afgevoerd naar een aparte gierkelder. 'De directe scheiding van vaste mest en urine vermindert het verlies aan stikstof door de productie van ammoniak. Daardoor blijft deze behouden voor bemesting', legt Vlaming uit. Bovendien bevat de dunne fractie relatief veel stikstof die niet organisch gebonden is en daardoor bij uitrijden snel beschikbaar komt.
'Dit is voor mij als biologische boer ideaal. Ik kan immers niet meer op korte termijn corrigeren met kunstmest', verklaart de veehouder. Hij verwacht dat dit voordeel ook tot uitdrukking komt in meer eiwit in het gras. 'Ook dat past natuurlijk goed in de biologische bedrijfsvoering, waarin het aankopen van eiwitrijk krachtvoer relatief duur is.'

Kinderziektes ingecalculeerd

Om te voldoen aan de normen voor een biologische bedrijfsvoering strooit Vlaming de vloer dagelijks in met een dun laagje gehakseld stro. Deze wordt samen met de vaste mest

Aan de buitenkant oogt de experimentele stal als een gewone ligboxenstal

Ook het voer wordt aangeschoven door een robot

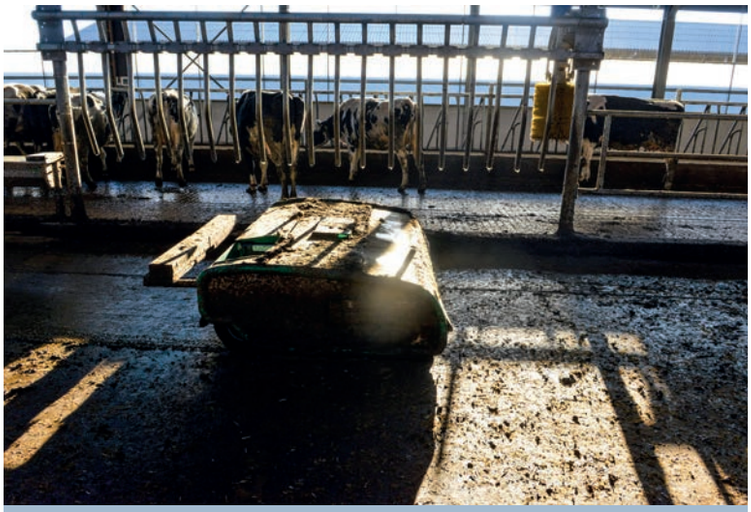

Een eenrichtingshek leidt de koeien naar de melkrobots voor ze kunnen liggen

verwijderd door de zogenaamde 'pick up collector' van JOZ. De robot rijdt autonoom door de stal en is voorzien van een rotor met rubberen flappen. Deze schrapen mest en strooisel van de vloer en deponeren deze in een opvangbak die wordt leeggemaakt in een afstort, midden in de stal. Via een rondgaande ketting – gebaseerd op traditionele grupstaltechniek – gaat de mest naar een overdekte opslag. Hier voegt de veehouder nog voerresten en rietmaaisel aan toe, waardoor een stapelbaar product ontstaat. 'Deze mest bevat relatief veel organische stof en zal daarmee op langere termijn een positieve bijdrage leveren aan de bodemvruchtbaarheid', verwacht Vlaming.
Dat het werken met een innovatief uitmestsysteem gepaard zou gaan met kinderziektes, had Vlaming ingecalculeerd. 'Bovendien experimenteren we nog met het vinden van de juiste instellingen voor verschillende weersomstandigheden', vertelt de pionier. Dat een monteur op het eiland meestal niet op afroep beschikbaar is, vindt hij geen probleem. 'Een groot deel van de aanpassingen hebben te maken met software en kunnen op afstand worden uitgevoerd. Met mechanische aanpassingen red ik mezelf wel.'
'Ik hou wel van een uitdaging, vind techniek interessant en heb geen hekel aan sleutelen', verklaart de Texelse veehouder. Zelfredzaamheid en inventiviteit zijn volgens Vlaming onmisbare eigenschappen voor een eilandboer. Samen met een collega-robotboer beschikt hij bijvoorbeeld ook over een voorraad van de belangrijkste reserve-onderdelen voor zijn automatische melksystemen. Hiermee lukt het hem vrijwel altijd om storingen zelf op te lossen.

Groeiplan gedwarsboomd

Een berekening waarin hij zijn nieuwe stal met traditioneel bouwen vergelijkt, heeft Vlaming nooit gemaakt. Maar hij denkt niet dat de bouwkosten voor zijn vrijloopstal veel hoger zijn. 'De bovenbouw van deze stal is duurder vanwege een grotere oppervlakte. De norm voor een ruim uitgevoerde ligboxenstal is ongeveer negen vierkante meter per koe. Ik heb gebouwd voor twaalf vierkante meter. Bovendien heb ik moeten investeren in bovengrondse mestopslag', legt de veehouder uit. 'Daar staat echter een forse besparing op de onderbouw tegenover. Het grootste deel van de stal hoefde immers niet onderkelderd te worden.'
De stal is gebouwd voor 140 koeien en uitgerust met twee melkrobots, die de veehouder meenam van zijn oude bedrijf. Op dit moment heeft hij zo'n 85 dieren aan de melk. Er is genoeg jongvee om op korte termijn te kunnen groeien naar de geplande omvang. Maar of dat gaat gebeuren? Vlaming durft het niet te zeggen. 'Als ik had geweten wat er aan wetgeving op ons af zou komen, had ik geen nieuwe stal gebouwd voor 140 koeien', bekent de ondernemer eerlijk. 'Onze plannen waren in een vergevorderd stadium toen staatssecretaris Dijksma het stelsel van fosfaatrechten aankondigde. Ja, ik beschouw mijn bedrijf wel als een knelgeval en heb dan ook meegedaan in een procedure om vrijgesteld te worden van het fosfaatreductieplan. Ook de fosfaatwet pakt voor mij heel ongunstig uit', geeft hij aan. 'Ik heb ruimte gerealiseerd om grondgebonden te kunnen groeien en voldoe met een biologische bedrijfsvoering aan de wensen van de maatschappij. En toch zit ik in onzekerheid.'
'Van technische uitdagingen, aanloopproblemen en kinderziektes raak ik niet snel in de stress', verklaart Vlaming. 'Maar regelgeving die als onrechtvaardig voelt …' |

Video: uitmestrobot aan het werk

Op de website van Veeteelt legt Marco Vlaming in een video uit hoe het innovatieve uitmestsysteem in zijn stal werkt.

Video op **veeteelt.nl**